

Είναι πολύ σπάνιο στα κέντρα ημέρας για παιδιά με αυτισμό και στους παιδικούς σταθμούς να υιοθετείται και να εφαρμόζεται μόνο μια θεραπευτική προσέγγιση ή παρέμβαση. Συνήθως υιοθετείται μια εκλεκτική προσέγγιση και η εκπαιδευτική πρακτική επηρεάζεται και αναπτύσσεται μέσω της εμπειρίας και της ειδίκευσης του προσωπικού. Έτσι υπάρχει μια φιλοσοφία που χαρακτηρίζει το μοντέλο παρέμβασης και με βάση αυτήν χρησιμοποιούνται διαφορετικές προσεγγίσεις στο σύνολο τους ή στοιχεία.

Το μοντέλο παρέμβασης που παρουσιάζω υιοθετεί την φιλοσοφία των αλληλεπιδραστικών προσεγγίσεων και η εκπαιδευτική πρακτική είναι επηρεασμένη από το σχολικό πρόγραμμα The Playschool. Η αναπτυξιακή προσέγγιση του προγράμματος συνδυάζει την ανάγκη των παιδιών για συναισθηματικά ζεστά και υποστηρικτικό περιβάλλον με τις ανάγκες για υψηλά επίπεδα δόμησης και συνέπειας. Οι ειδικές αναπτυξιακές δυσκολίες αντιμετωπίζονται άμεσα με ένα εξατομικευμένο πρόγραμμα εκπαιδευτικού χαρακτήρα, η συναισθηματική ζεστασιά φανερά- ανοιχτά και όχι υπολανθάνουσα υιοθετείται ως μέρος της μεθοδολογίας και για τα παιδιά προσχολικής ηλικίας τα σημαντικότερα μέσα διδασκαλίας είναι το παιχνίδι και οι δραστηριότητες που κινούν το ενδιαφέρον και προκαλούν ευχαρίστηση.

Η πρώτη έμφαση δίνεται στην αναγνώριση των δραστηριοτήτων που προκαλούν ευχαρίστηση στο παιδί. Εμπλεκόμενος ο ενήλικας στις δραστηριότητες αυτές, στην αρχή διακριτικά έπειτα περισσότερο ενεργά, επιδιώκει την δημιουργία σχέσης-κλειδί που θα αποτελέσει την βάση της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Χρησιμοποιούμε το φυσικό περιβάλλον και τους ανθρώπους σε αυτό για να προκαλέσουμε άμεση επικοινωνιακή πρόθεση. Η κοινωνική αλληλεπίδραση ξεκινά με την συμμετοχή του παιδιού που έχει κίνητρο να το κάνει και όχι επειδή αναγκάζεται να συμμορφωθεί στις απαιτήσεις των ενηλίκων. Ο ενήλικας σταδιακά διευρύνει τις δραστηριότητες του παιδιού , τις μετατρέπει σε κοινωνικά παιχνίδια και εργάζεται με σκοπό να γίνει το επίκεντρο της προσοχής και διασκέδασης για το παιδί. Αν το παιδί αποσυρμένο ασχολείται εμμονικά, τελετουργικά, μονότονα με ορισμένα πράγματα και δραστηριότητες, τότε ο ενήλικας σταδιακά εισβάλλει σε αυτές και τις μετατρέπει με ήπιο τρόπο σε κοινωνικά παιχνίδια. Αυτό μπορεί για παράδειγμα να είναι ένα παιχνίδι που ξεκινά μιμητικά καθώς ο ενήλικας μιμείται αρχικά το παιδί και σταδιακά μετατρέπει τις στερεοτυπικές κινήσεις σε παιχνίδι συμπαρασύροντας το καθώς η ευχαρίστηση που παίρνει το παιδί αποτελεί ισχυρό κίνητρο για συμμετοχή. Όταν οι σχέσεις με τους ενήλικες- κλειδιά έχουν διαμορφωθεί σε ικανοποιητικό βαθμό , το πρόγραμμα επικεντρώνεται στην ανάπτυξη της κοινωνικής αλληλεπίδρασης με συνομήλικους. Τα παιδιά τότε ενθαρρύνονται να λάβουν μέρος σε δραστηριότητες με άλλα παιδιά και παρακινούνται οι αναπτυξιακά κατάλληλες κοινωνικές συμπεριφορές. Αν δημιουργούνται κοινωνικές συγκρούσεις, τότε ο ενήλικας λεκτικά παρακινεί προς κοινωνικά αποδεκτά “σενάρια συμβιβασμού” και δηλώνει με πολύ απλό και κατανοητό τρόπο τις αιτίες και τις συνέπειες για να αποσαφηνίσει τις κινήσεις του ενός παιδιού προς το άλλο. Τελικός σκοπός είναι ο ενήλικας να έχει εξασφαλίσει την επιτυχία με το να είναι ικανός να παρακινεί την κοινωνικά αποδεκτή συμπεριφορά.

Η διαχείριση της συμπεριφοράς είναι πολύ θετικό γεγονός καθώς εστιάζει στην ανάπτυξη του ρεπερτορίου των συμπεριφορών του παιδιού αντί στο “ξεφόρτωμα” των “ανεπιθύμητων” συμπεριφορών.

Όταν μια συμπεριφορά πρέπει να τροποποιηθεί ή να εξαλειφθεί (επειδή είναι επικίνδυνη ή εμποδίζει την αναπτυξιακή πορεία ) τότε το παιδί λαμβάνει το μήνυμα ότι αυτή δεν επιτρέπεται αλλά ταυτόχρονα κατευθύνεται σε μια άλλη ελκυστική εναλλακτική και αποδεκτή που την υποκαθιστά. Μερικές επικίνδυνες συμπεριφορές αντιμετωπίζονται μέσω λειτουργικών εκπαιδευτικών τεχνικών, χωρίς όμως την χρήση ποινών.

Το φυσικό περιβάλλον πρέπει να είναι λειτουργικό, καλά δομημένο, σχεδιασμένο ώστε να αφαιρεί στοιχεία που αποσπούν την προσοχή και να υποβοηθά το παιδί να αναλάβει πρωτοβουλίες.

Το πρόγραμμα χαρακτηρίζει η συνέπεια και σταθερότητα.

Οι παρεμβάσεις των εκπαιδευτών γίνονται με βάση το εξατομικευμένο σχέδιο θεραπευτικής αντιμετώπισης, που εκπονείται μετά τις αξιολογήσεις από την διεπιστημονική ομάδα, και συζητούνται στις ομάδες εργασίας.

Η αρχική εκπαίδευση συμπεριλαμβάνεται στις εμπειρίες του παιδιού και δεν θεωρείται ως μια ξεχωριστή δραστηριότητα η οποία διδάσκεται μεμονωμένα. Χρησιμοποιούνται λοιπόν αρχικά για την εκπαίδευση και διευρύνονται, εμπλουτίζονται οι δραστηριότητες του ίδιου του παιδιού και η αναπτυσσόμενη ικανότητα να ανταποκρίνεται. Δεν προσπαθούμε να επιβάλλουμε στο παιδί επιτακτικά ένα ξένο σύστημα που το αναστατώνει. Σταδιακά το επιδιώκουμε και αυτό αφού πρώτα έχουμε δημιουργήσει σχέση εμπιστοσύνης ,και διασφαλίσει συνθήκες συνέπειας και προβλεψιμότητας. Η ανάπτυξη της επικοινωνίας αποτελεί βασικό στόχο και βασίζεται στην ανάπτυξη της ικανότητας επικοινωνιακής κατανόησης και έκφρασης (μη-λεκτικής, λεκτικής) και συντονισμού των επικοινωνιακών και γλωσσικών εμπειριών του παιδιού. Το εξατομικευμένο σχέδιο θεραπευτικής-εκπαιδευτικής παρέμβασης βασίζεται στο αναπτυξιακό προφίλ, στις αξιολογήσεις και κυρίως στις ανάγκες του παιδιού. Σε τακτά διαστήματα γίνονται οι επαναξιολογήσεις που καθορίζουν τον επαναπροσδιορισμό των ενεργειών που πρέπει να γίνουν με βάση το θεραπευτικό πλάνο και των επιμέρους στόχων.

Το κυρίως πρόγραμμα γίνεται σε κέντρο ημέρας ή παιδικό σταθμό αλλά καθώς η οικογένεια ακολουθεί τις οδηγίες πάνω σε συγκεκριμένες τεχνικές παρέμβασης κάθε δραστηριότητα της καθημερινής ζωής του παιδιού αποκτά εκπαιδευτικό χαρακτήρα.

Βασικοί στόχοι:

- 1) ανάπτυξη της επικοινωνίας,
- 2) βελτίωση και επαύξηση της συναισθηματικής ανάπτυξης και της ικανότητας για κοινωνική αλληλεπίδραση μέσω των διαπροσωπικών σχέσεων με ενήλικες και παιδιά
- 3) ανάπτυξη των γνωστικών ικανοτήτων και του συμβολικού παιχνιδιού.

Η γονεϊκή συμμετοχή είναι επιβεβλημένη. Οι γονείς ενθαρρύνονται, καθοδηγούνται και έχουν συμβουλευτική υποστήριξη.

Το εκλεκτικό αυτό μοντέλο ολιστικής προσέγγισης είναι συμβατό με όλες τις επικρατέστερες θεραπευτικές προσεγγίσεις και παρεμβάσεις. Για τον λόγο αυτό συμπεριλαμβάνονται στο πρόγραμμα του στοιχεία των προσεγγίσεων TEACCH και ABA, ενώ χρησιμοποιούνται και εκπαιδευτικές τεχνικές που αποβλέπουν στην υποβοήθηση της ενσωμάτωσης σε κανονικό σχολείο.

Οι παρεμβάσεις που γίνονται στο πλαίσιο αυτής της προσέγγισης, κατά αλφαβητική σειρά, είναι:

- αισθητηριακή ολοκλήρωση,
- αισθητηριακή χαλάρωση,
- ειδική εκπαίδευση, δομημένη διδασκαλία,
- ειδική ψυχοπαιδαγωγική,
- εργοθεραπεία,
- θεραπεία συμπεριφοράς, τροποποίηση συμπεριφοράς,
- λογοθεραπεία και εκπαίδευση σε εναλλακτικούς τρόπους επικοινωνίας,
- μάθηση υποβοηθούμενη από την χρήση υπολογιστών,
- μουσικοθεραπεία, θεραπεία μουσικής αλληλεπίδρασης,
- ψυχοκινητική.